

DER var engang, hvor en fritænkter var noget af det ærgreste, man havde. At tænke uden for det religiøse fællesskab var noget, der stemplede sin mænd som både forvildet og fortabt, og den selvretfærdige heiz mod udbryderen veg ikke tilbage for at antyde, at der nok var andet og værre i vejen med manden. Nok levede man også dengang i det frie Norden, men det var sandelig ikke et sted for fritænkere.

Nu derimod har vi i dette land en idealforestilling om, at vi alle er »fritænkere«, og det har virket som et drivhus for sproglomster ved officielle og andre lejligheder, hvor vi kommer sammen for at prise os selv og vores åndsfrihed. Mange tror også, at vi opdrager vore børn og unge til selvstændigt tænkende væsner. Eller overdriver jeg? Er det kun i hyldestalerne, at vi lader som om vi tror det?

FOR de voksne ser det noget anderledes ud. Det kan påvises, at både presse, fjernsyn og radio spænder over flere synspunkter end før, og at den relative frihed er vokset gennem årene — dog således at visse meninger er mere »frie« end andre, jeg tænker her på de på bjerget anerkendte synspunkter.

Der er jo også mange, som mener, at de ikke behøver større åndelig bevægelighed, end de har. Adskillige af dem, som har »overtaget« de meninger, der er velsete i deres eget

miljø, føler ingen trang til at antage deres egne synspunkter med tvivl og problematik. Der har jo til alle tider været en udbredt tendens til at foretrække det gnidningsløse og hygsomme — også hvad meninger angår.

MANGE taler med beundring om mennesker, der har fundet et »stædet« og har kun medynk eller mistillid til overs for folk, der skifter meninger, når de er kommet ud over teenage årene. Det er som om en fortsat udvikling og deraf følgende ændrede synspunkter ikke er helt suverene.

Vi kender den umådelige forargelse, specielt forud for et valg, over for personer, som har skiftet politisk mening (med undtagelse af dem der har sluttet sig til ens eget parti, naturligvis). Nok er vi frie folk, men Gud fri os for at nogen går hen og misforstår situationen og tillader sig at tænke uden for båsen, når de er kommet til skels år og alder.

SKAL vi følge vore høje frihedsideal, bør meninger dannes på basis af viden om facts og forskellige anskuelser, som man bearbejder, hvorefter man vælger eller former sin egen opfattelse. Men hvor mange gør sig den ulejlighed?

Mens vi kan få al mulig bistand, hvis vi uden videre vrøvl vil slutte os til en af de religiøse og politiske anskuelser (gratis brochurer etc.), er det ikke så nemt for den, der

vil være »fritænkter«. Trods al den snak om frihed, er det ikke under opdragelsen vi får træning i at vælge og vrage og tage selvstændigt stilling.

Kundskaber, det ved man hvad er — tror man da. At meget af det, som går for at være viden, er højst diskutabelt, oplyses alt for sjældent. Viden og færdigheder kan bruges i erhvervslivet og karrieren. Men selvstændigt meningsdannelse? Nåh ja, der er jo lige det med demokratiet, men det er jo kun noget, der kommer politikerne ved, synes mange at mene.

HVERKEN i hjem, skoler, højskoler eller gymnasier er det reglen, at man gennemgår det religiøse, politiske, sociale og kulturelle stof ved at fremlægge alle hovedsynspunkterne og derefter opmuntrer eleverne til selv at tage stilling gennem diskussioner og personlige overvejelser.

De fleste steder giver ingen systematisk træning i at argumentere for og imod en opfattelse og vurdere det enkelte argument. Kun undtagelsesvis anses tænkeovøvelser for noget væsentligt i opdragelsen.

MON ikke vi skulle tale mindre bevæget om frihed for Løke og Thor og alt det andet bragesnak og fri for selvros gøre meget mere for, at demokratiet breder sig fra det politiske kraftfelt til resten af samfundet — og først og fremmest til opdragelsen?

Frihedstrang indebærer ikke alene modstand mod undertrykkelse og okkupation men noget lige så svært: at give enhver chancen for at etablere sig som selvstændigt tænkende væsen.

tæt på en ting

VIGTIGERE end den kunst andre laver, er den kunst, man laver selv. Den være sig nok så dårlig, den er dog bedre fordi man har stået i forhold til den, hvis jeg må udtrykke mig sådan. Man kan ikke leve af at glo på andres mænd og koner, og man kan ikke nøjes med de kunstner andre går rundt og finder på. Derfor skal jeg for en gangs skyld undlade at gøre opmærksom på nye kruseduller i kunsthåndværket og i stedet vise et billede af tre redskaber, som brugt på den rigtige måde, kan give store fornøjelser.

De tre penne på billedet er videnskabens sidste landvinning. Hovedprincippet i dem alle er, at farven løber ud på papiret, gennem en spids af glasfiber. De to af pennene »løser« på vandfarve, den tredje indeholder, og oses af benzinfarve. Alle pennene er japanske, men af vidt forskelligt fabrikat og kvalitet. Den ene af vandfarvepennene (1) er tænkt til børn, og kan købes i store æsker med tolv forskellige kulører, men i virkeligheden egner den sig kun dårligt til formålet, og er forbløffende skrøbelig. Faktisk tåler den ikke at blive trykket mod papiret, men skal føres let og elegant, og det gad jeg nok se et fornuftigt barn gøre. Ydermere har den en tendens til at tørre ud, og er ofte halvtør allerede når man køber den. Mine børn som elsker at reparere ting, tog toppen af en sådan udtørret pen og hældte lidt

vand i den for at bløde farven op, men resultatet blev, at en lille parafinprop som sidder over pennens hoved smeltede (eller hvad ved jeg) og al farven løb ud. Den er altså vandopløselig, men jeg kan bevidne, at den er næsten umulig at få at tæpper, gulve, møbler og tøj. Denne pen har opnået en helt uforlignelig og uforståelig popularitet. Brug den med måde, og hold den fra børn.

Benzinpenne (2) er bedre egnet til ungernes grove behandling. Dens spids er mere robust, og farverne er stærke og flotte. Til gengæld er de næsten umulige at få af tøjet, hvilket har fået snarte folk til at kalde dem egnede til stoftryk. Det er de ikke, — de kan

ikke vaskes af, men de smitter glimrende af i en storvask.

Den tredje (3) og tilsyneladende spinklest af de tre penne, er både den mest robuste (benzinpennens spids flækker nemt, eller er måske flækket allerede, når man køber den) og den som giver den mest præcise streg. Den kan endnu

kun fås i rød, blå og sort, men der kommer flere farver. Den er velegnet til børn og kan bruges af voksne i stedet for fyldepen. Det gælder imidlertid for alle pennene, at de kan købes enkeltvis for ganske få kroner, og måske er det bedst at prøve sig frem til man finder den type som passer én bedst.

TW